

Barne -, likestillings- og Inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
NO-0030 Oslo

Kristiansand, 04.03.2015

Hørings svar: NOU 2014:9, Ny adopsjonslov

Vi viser til mottatt høringsbrev datert 04.12.2014, samt lovteksten «NOU 2014:9, Ny adopsjonslov».

I følge høringsbrevet ber Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet om tilbakemelding på de områder som innebærer en endring fra dagens regulering av adopsjonsfeltet, samt hvorvidt lovutkastet er forståelig og klart.

InorAdopt er valgt ut som informant i prosjektet «klart lovspråk». Vi har gitt utførlige tilbakemeldinger og synspunkter på hvordan vi opplever strukturen, det juridiske språket samt forståelse av innhold, ord og uttrykk i utkastet til ny adopsjonslov. Dette er formidlet til Christina Smitt, konsulent og moderator ved Opinion AS. InorAdopt har også gitt tilsvarende tilbakemeldinger når det gjelder den gjeldende adopsjonsloven til Aase Marthe Johansen Horrigmo, senioranalytiker ved Oxford Research. InorAdopt anser med dette at våre tilbakemeldinger vedrørende prosjektet «Klart lovspråk», er gjort kjent.

InorAdopt har i vårt hørings svar i hovedsak kommentert de lovforslag som er av relevans ved internasjonal adopsjon:

Kap. 5 Adopsjonslovens formålsbestemmelse

Kap. 6 Generelle vilkår for adopsjon og forhåndssamtykke

Kap. 14 Vilkår for forhåndssamtykke til adopsjon av ukjent barn fra utlandet

Kap. 15 Vilkår for internasjonal adopsjon av barn med behov for spesiell støtte

Kap. 16 Vilkår for internasjonal adopsjon utenom organisasjon

Kap. 17 Adopsjonsorganisasjoner og formidling av internasjonal adopsjon

Kap. 18 Myndighetenes ansvarsområder og saksgangen ved internasjonal adopsjon

Kap. 20 Spesielle saksbehandlingsregler for adopsjonssaker

Kap. 21 Innsyn i anonyme adopsjonssaker og adoptivbarns rett til opplysninger

Kap. 24 Forberedelse av og etterfølgende støtte til adoptivfamilier

Kap. 25 Virkninger av adopsjon

Innledning

Det er en økende internasjonal tendens til at barn som adopteres fra utlandet har helseutfordringer, er søskengrupper og gjerne har høyere alder ved adopsjonstidspunktet, enn tidligere. Antall internasjonale adopsjoner har sunket dramatisk de senere år, til tross for at behovet ikke er vesentlig redusert. Det norske systemet er nødt til å tilpasse seg til denne virkeligheten. Det må være et mål at norske myndigheter bidrar positivt og følger opp bestemmelser etter Haagkonvensjonen og FN's barnekonvensjon, slik at barn som trenger ny familie gjennom adopsjon, kan sikres rett til å vokse opp med kjærlighet og trygghet hos godt kvalifiserte familier. Både lovendringer og forskrifter må derfor ha et slikt perspektiv.

Det er viktig at adopsjonsloven, dens forskrifter og regelverk, framstår som helhetlig og samlet. Samtidig er det viktig at regelverket gir rom for skjønnsvurderinger, slik at beslutninger som fattes blir tatt utfra en helhetsvurdering av søkerens egnethet som adoptivforeldre og barnas rett til en trygg oppvekst.

Norge har gjennom flere år blitt kåret av FN til å være det beste landet i verden å bo i. Vår velferdsstat, med sosiale ordninger, godt skole- og helsevesen og generelt gode levekår, sammen med at adoptivsøkere blir grundig utredet, gjør at barn får mulighet til en trygg og god oppvekst. Dersom det norske lov- og regelverk hovedsakelig favoriserer og legger til rette for adopsjon av enslige barn under tre år uten helseanmerkninger, motarbeider man de reelle behovene våre samarbeidsland har for å finne egnede adoptivforeldre. Disse barna vil da kanskje bli adoptert til land som kan ha dårligere forutsetninger enn det Norge har for å gi barna et godt liv.

Kapittel 5

Adopsjonslovens formålsbestemmelse

Adopsjonslovutvalget foreslår at adopsjonsloven bør ha en egen formålsbestemmelse, hvor det blir fremhevet at intensjonen med adopsjon er å gi barn en trygg oppvekst gjennom å etablere varige, rettslige bånd til søkerne.

InorAdopt støtter dette forslaget og vurderer det som viktig at selve formålet med adopsjon, barnets interesser og behov, kommer klart og tydelig frem. InorAdopt ser det dessuten som positivt at en slik formålsbestemmelse vil ha betydning både for lovtolkningen og for adopsjonsmyndighetenes skjønnsutøvelse.

Kapittel 6

Generelle vilkår for adopsjon og forhåndssamtykke

InorAdopt er helt enig i Adopsjonslovutvalgets forslag om at hensynet til «barnets beste» fortsatt skal være det overordnende grunnvilkår for at adopsjon skal gjennomføres, og at dette bør fremgå av egne lovbestemmelser. Hensynet til barnets beste må innebære at adopsjon må være bedre enn andre alternativer for barnet. Adopsjonslovutvalget vurderer det ikke som riktig å spesifisere ytterligere hvilke hensyn som særlig skal vektlegges i vurderingen av «barnets beste». InorAdopt støtter også dette forslaget da det vil være vanskelig å definere alle aktuelle momenter uten at lovteksten blir svært omfangsrik og rigid.

Adopsjonslovutvalget ønsker å splitte opp «barnets beste» og kravet om oppfostring i to separate bestemmelser, for å tydeliggjøre at vilkårene er vesensforskjellige. Utvalget mener også at det har en egenverdi at hensynet til barnets beste kan knyttes til én konkret lovbestemmelse. InorAdopt støtter dette forslaget.

I henhold til eksisterende adopsjonslov er det et krav for adopsjonsbevilling at søkerne enten ønsker å oppfostre barnet eller har oppfostret det. I tillegg nevnes tilfeller hvor det foreligger «annen særlig grunn» til adopsjon. Adopsjonslovutvalget foreslår å fjerne «annen særlig grunn» fra lovteksten. InorAdopt støtter forslaget og mener i likhet med lovutvalget at dette skaper forvirring med tanke på adopsjonens formål.

Krav til adopsjonssøkere

Adopsjonslovutvalget foreslår å innføre tre nye bestemmelser vedrørende generelle vilkår for adopsjon, som ikke har motpart i eksisterende lovgivning:

- En generell lovbestemmelse som oppstiller de grunnleggende krav til adopsjonssøkere
- En bestemmelse om ensliges adgang til å adoptere
- En bestemmelse som gir forbud mot vederlag for samtykke til adopsjon

InorAdopt vurderer det i utgangspunktet som positivt at disse tre bestemmelsene lovfestes, og vil komme nærmere inn på bestemmelsene under.

Alder

Vedrørende aldersgrense for adopsjonssøkere vurderer Adopsjonslovutvalget det som rett å beholde dagens nedre aldersgrense på 25 år. InorAdopt støtter dette forslaget og vurderer det som en riktig grense både begrunnet i barnets beste, samt søkerens situasjon. I «Forskrift om adopsjon av barn fra utlandet» § 5 legges det føringer i forhold til øvre alder: «Bare adopsjonssøkere med muligheter for å kunne ivareta barnet i hele dets oppvekstperiode kan gis forhåndssamtykke». InorAdopt mener at aldersforskjell mellom adoptivforeldre og barn som hovedregel ikke bør overstige 45 år, men at det bør være mulighet for å ta hensyn til regler i samarbeidsland. InorAdopt understreker også at det bør legges større vekt på aldersforskjellen mellom barn og foreldre enn søkerens alder ved søknadstidspunktet. InorAdopt ønsker fortsatt at det i vurderingen skal legges vekt på søkerens samlede omsorgsevne over tid.

Det foreslås at lovteksten bør inneholde et unntak som fortsatt bør praktiseres strengt. InorAdopt støtter dette. Unntaksbestemmelsen er imidlertid av liten relevans ved internasjonal adopsjon.

Enslige

Adopsjonslovutvalget foreslår at ensliges mulighet til å adoptere fremgår av en egen lovbestemmelse. Adopsjonslovutvalget mener det bør føres en restriktiv praksis og stilles strengere krav til enslige enn til par. Det foreslås å vektlegge hvorvidt søkerne har reell erfaring med å ta vare på barn, samt et stabilt og godt nettverk. InorAdopt vurderer det som riktig at det stilles krav om at enslige søkere har noe barneerfaring, samt et godt og stabilt nettverk. Det vurderes som riktig at fokus er mer på søkerens barneerfaring enn eventuell formell kompetanse.

Adopsjonslovutvalget åpner opp for at søkerne kan ha kjæreste, så lenge de ikke har til hensikt å oppfostre barnet sammen, hverken på søknadstidspunktet eller på sikt.

InorAdopt støtter ikke dette forslaget da vi tenker dette kan føre til unødig ustabilitet for barnet. Stabilitet og trygghet er utrolig viktig for et adoptert barn, spesielt den første tiden. En kjæreste som blir involvert i livet til barnet, uten å ha hensikt å oppfostre barnet, kan skape en vanskelig og forvirrende situasjon for et barn. Dersom forholdet skulle ta slutt vil det bli nok ett brudd for barnet. Et adoptert barn har ofte opplevd flere brudd i løpet av sitt liv, og det er viktig at barnet i begynnelsen av adopsjonen blir introdusert og kjent med personer som vil være en del av barnets liv under hele dets oppvekst.

Adopsjonslovutvalget foreslår en bestemmelse i loven som hjemler adgang til departementet å gi forskrift om spesifikke krav som stilles til adopsjonssøkerne. InorAdopt støtter dette forslaget.

Forbud mot vederlag

Adopsjonslovutvalget foreslår at lovgivningen bør inneholde et forbud mot vederlag i adopsjonssaker. InorAdopt støtter dette forslaget og er fornøyd med denne viktige presiseringen som vil være med på å synliggjøre at Norge har en tydelig lovgivning på dette området.

Kapittel 14

Vilkår for forhåndssamtykke til adopsjon av ukjent barn fra utlandet

Adopsjonslovutvalget foreslår at kravet om forhåndssamtykke for søkere som ønsker å adoptere fra utlandet videreføres ifølge loven.

I henhold til lovendring av 25.04.14 er det lovfestet at adoptivsøkere skal ha gjennomført adopsjonsforberedende kurs før forhåndssamtykke utstedes. InorAdopt støtter dette kravet. Adopsjonsforberedende kurs vurderes som viktig for å forberede søkerne på eventuelle utfordringer under barnets oppvekst, sikre at søkere har mottatt nødvendig og ønskelig informasjon, og vil være til hjelp for søkerne til å avgjøre hvorvidt adopsjon er et reelt alternativ for dem. Kravet om adopsjonsforberedende kurs gir også positive signaler til våre samarbeidsland.

Kapasiteten på adopsjonsforberedende kurs bør være slik at det ikke skaper forsinkelse og unødig ventetid i søkerens adopsjonsprosess. InorAdopt ser det derfor som hensiktsmessig at søkerne kan gjennomføre adopsjonsforberedende kurs parallelt med at de blir utredet av Bufetat.

Vedrørende øvrige krav til adopsjonssøkere, se under kapittel 6.

Kapittel 15

Vilkår for internasjonal adopsjon av barn med behov for spesiell støtte

Adopsjonslovutvalget foreslår at søkere ikke skal kunne få forhåndsgodkjenning for adopsjon av barn med behov for spesiell støtte, men at slike saker skal vurderes av et rådgivende organ i Bufdir (jamfør kapittel 18). Adopsjonsutvalget har ikke forslag til hvilke særlige krav som bør stilles til søkere som ønsker å

adoptere barn med behov for spesiell støtte. Det foreslås imidlertid at det bør utarbeides spesielle retningslinjer for hvilke momenter Bufdir normalt bør vurdere i slike saker. Det nevnes for eksempel at Bufdir skal vurdere om søkerne har satt seg godt nok inn i det konkrete barnets situasjon og hva adopsjonen vil kunne innebære for dem selv og barnet. I tillegg foreslås det at departementet eventuelt kan forskriftfeste krav søkerne må oppfylle for at Bufdir skal godkjenne en tildeling av et barn med behov for spesiell støtte.

InorAdopt er uenig i Adopsjonslovutvalgets forslag om at søkerne ikke skal kunne få forhåndsgodkjenning for barn med behov for spesiell støtte. I henhold til retningslinjene (Q-1046) skal det fremgå i sosialrapporten dersom søkerne allerede innledningsvis ønsker å adoptere barn med behov for spesiell støtte og rapporten skal inneholde en vurdering av søkerens egnethet for en slik adopsjon. Det vurderes som urimelig at Bufetat i slike tilfeller ikke kan ta en vurdering av søkerens egnethet for adopsjon av barn som blir definert til å ha behov for spesiell støtte, og gi en forhåndsgodkjenning på dette. Utfra InorAdopts erfaring er det mange søkere som er meget tydelig på at de er åpne for å adoptere et barn med behov for spesiell støtte allerede når de starter opp sin adopsjonsprosess. Mange søkere har også innledningsvis gjort seg refleksjoner om hvilke spesielle behov de er åpne for og anser selv å ha ressurser til. I slike tilfeller bør det være mulig å utrede søkerne spesifikt for barn med konkrete spesielle behov. For eksempel har InorAdopt erfaring med søkere som er åpne for en del konkrete fysiske utfordringer, for eksempel leppe/ kjeve/ gane-spalte, synsutfordringer, dysmeli eller ortopediske utfordringer. Disse søkerne har satt seg grundig inn i hva diagnosene kan innebære og hvilken oppfølging og behandling som kan være nødvendig. De har gjerne gjort grundige forberedelser, vært i kontakt med spesialister og lest mye litteratur. I slike tilfeller bør det være mulig å foreta en utredning og vurdering av søkerens egnethet for adopsjon av barn med behov for spesiell støtte, og eventuelt gi søkerne en forhåndsgodkjenning for dette.

Ifølge NOU 2014:9 ble saker vedrørende 63 barn fremlagt for Faglig Utvalg i 2013. Av disse ble det gitt avslag i saker vedrørende seks barn, mens det i de resterende 57 sakene ble gitt godkjenning. Det vil si at i under 10 % av sakene ble det ikke gitt godkjenning fra Faglig Utvalg. I 2012 var prosentandelen som ikke fikk godkjenning 2,6 %. Det framgår i Adopsjonslovutvalgets lovforslag at bakgrunnen for avslagene var at søkerne ikke hadde reflektert tilstrekkelig rundt hva det vil si å adoptere det konkrete barnet, og hvilke utfordringer det ville innebære for barnet og dem selv. I tillegg forelå det andre forhold, som at søkerne ikke hadde godt nok nettverk sett i forhold til barnets utfordringer, at de ikke hadde nok barneerfaring eller kunnskap, eller at de ikke hadde satt seg godt nok inn i barnets situasjon.

InorAdopt er av den oppfatning, at rammene og omstendighetene for å få frem søkerens refleksjoner, vil være bedre i møte ansikt til ansikt med utreder fra Bufetat, kontra et skriftlig brev til et Rådgivende organ. I utredningssamtalene bør utreder kunne stille de spørsmål eller gi søkerne de oppgaver som synliggjør søkerens evne til å reflektere rundt konkrete spesielle behov og hva dette vil kunne innebære. Vedrørende nettverk bør det lett kunne avklares i utredningsfasen hvorvidt søkerne har tilstrekkelig nettverk for å kunne adoptere barn med behov for spesiell støtte.

En av begrunnelsene for å overføre utredningsansvaret fra kommunene til Bufetat, var ønsket om å få utredningsenheter med faglig tyngde og spisskompetanse innenfor adopsjonsfeltet. I Prop.171L (2012-2013) vises det til at Bufetat regionene er bredt faglig sammensatt og allerede besitter ”Bred og faglig sammensatt kompetanse innenfor barne-, ungdoms- og familiespørsmål” (s.18). Da utrederne besitter stor faglig kompetanse synes det urimelig at de ikke kan utrede søkere i forhold til barn med behov for spesiell støtte, og da konkrete behov søkerne er åpne for.

InorAdopt erfarer at for mange søkere er det å være åpne for å adoptere et barn med behov for spesiell støtte en modningsprosess. I de tilfeller hvor søkerne ønsker å utredes for dette på et senere tidspunkt i adopsjonsprosessen, bør det være mulig å få en ekstra vurdering og godkjenning av Bufetat. Denne tilleggsgodkjenningen kan deretter ettersendes det aktuelle samarbeidslandet.

De ovennevnte forslag innebærer at søkere som ønsker å adoptere barn med konkrete behov for spesiell støtte, får forhåndsgodkjenning for dette. InorAdopt vurderer dette som en bedre ordening sett utfra barnets perspektiv da adopsjonsprosessen trolig vil kunne gå raskere enn dersom sakene må fremlegges det Rådgivende organet. Dette forslaget til fremgangsmåte vil kunne være både tids- og arbeidsbesparende.

Det hender fra tid til annen at søkere kan få tildelt et barn med behov for spesiell støtte, uten at de har uttrykt ønske om dette. I noen land er det også slik at søkerne må være forberedt på at barnet kan ha behov for spesiell støtte, uten at de på forhånd har mulighet for å redegjøre for hvilke konkrete utfordringer de er åpne for og anser at de har ressurser til å mestre. I slike tilfeller vurderer InorAdopt det som riktig at tildelingen fremlegges for det Rådgivende organet og at prosessen foregår slik Adopsjonslovutvalget har foreslått. Det er store variasjoner i hvilke utfordringer barna har, og det vil ikke være mulig for søkerne å være forberedt på, og ha forhåndsgodkjenning for, alle typer utfordringer.

Adopsjonslovutvalget foreslår at departementet kan forskriftfeste momenter som bør vurderes ved adopsjon av barn med behov for spesiell støtte. InorAdopt mener det dermed også bør være mulig å forskriftfeste hvilke momenter som bør vurderes ved forhåndsgodkjenning av barn med behov for spesiell støtte. I forslag til ny adopsjonslov 15.2.3 listes det opp faktorer Faglig utvalg vektlegger i sin vurdering av søkere. InorAdopt støtter mange av kriteriene, men ikke alle. Følgende momenter vurderes som viktig å fokusere på ved adopsjon av barn med behov for spesiell støtte:

- Deltakelse på Adopsjonsforberedende kurs
- Søkerens personlige egnethet, med fokus på egenskaper som romslighet, raushet, fleksibilitet, evne til empati og refleksjon
- Realitetsoppfatning vedrørende adopsjonens mulige utfordringer og tanker om hvordan disse kan håndteres
- Forståelse for det adopterte barns situasjon og behov
- Foreldreferdigheter
- Søkerens nettverk
- Barneerfaring, barn fra før

I tillegg til disse momentene nevner også Faglig utvalg følgende:

- Utdanning og arbeidserfaring
InorAdopt vurderer det ikke som riktig å legge for stor vekt på dette momentet ikke nødvendigvis er synonymt med gode foreldreferdigheter.
- Kontakt med andre familier som har adoptert barn.
InorAdopt vurderer det slik at dette ikke bør være noen forutsetning så lenge søkerne har god innsikt i hva en adopsjon kan innebære og vet hvor de kan søke hjelp. Erfaringsmessig har søkerne i dag mer kontakt med andre adoptivfamilier via sosiale medium på nettet, enn ved direkte kontakt. For barnet kan det være svært positivt å treffe andre adopterte, men hvorvidt det er muligheter for dette eller ikke, bør ikke være avgjørende for om søkerne godkjennes eller ikke.

Etter InorAdopt`s oppfatning er det viktig at det i utredningen fokuseres på søkeres egenskaper og motivasjon, og at det blir utviklet redskaper for å kunne utrede dette. For mye fokus på søkeres barneerfaring og formelle kompetanse kan innebære at mange svært ressurssterke adoptivforeldre ikke godkjennes. Basert på erfaring, ser InorAdopt at det er søkeres personlighet, deres egenskaper og ferdigheter som er det sentrale for hvordan man håndterer en adopsjon, og ikke formell kompetanse og tidligere barneerfaring. Etter InorAdopt`s oppfatning bør det derfor være søkeres personlige egnethet som bør være det sentrale i utredningen. Dette kommer også klart fram i Q-28/2015 hvor det står at det skal foretas en helhetlig vurdering av søkeres egnethet for adopsjon, hvor det skal legges vekt på søkeres personlige egenskaper og motivasjon for å adoptere.

Kapittel 16

Vilkår for adopsjon utenom forening

InorAdopt støtter forslaget om at søkere som hovedregel må benytte seg av en adopsjonsorganisasjon for å adoptere barn bosatt i utlandet. Dette mener vi er med på å sikre at adopsjonene forløper i overensstemmelse med nasjonale og internasjonale lov- og regelverk. Akkrediterte adopsjonsorganisasjoner har den nødvendige erfaring, kompetanse og etiske standard til å gjennomføre prosessen i samsvar med barnets grunnleggende interesser. Vårt syn utdypes ytterligere i kapittel 17.

Kapitel 17

Adopsjonsorganisasjoner og formidling av internasjonal adopsjon

Adopsjonsformidling

Adopsjonslovutvalget mener at det er nødvendig at adopsjonsloven inneholder et uttrykkelig forbud mot adopsjonsformidling som gjennomføres av andre enn godkjente adopsjonsforeninger. Adopsjonslovutvalget ønsker å tydeliggjøre at definisjonen ikke bare rammer organisert virksomhet, og foreslår at også «handlinger» som har til formål å skape kontakt mellom barn som kan adopteres og personer som ønsker å adopteres, også defineres som adopsjonsformidling i lovens forstand. InorAdopt er enig i dette. Etter InorAdopts vurdering vil private adopsjoner føre til økt risiko for at adopsjonene ikke skjer på en etisk forsvarlig måte og etter gjeldende rett. InorAdopt vurderer det som

viktig at adopsjon utenom godkjent organisasjon praktiseres strengt.

Adopsjonsutvalget viser til at myndighetenes ansvar for adopsjonsformidlingen er regulert i Haagkonvensjonen og at norsk gjennomføring av denne burde gjenspeiles i lovgivningen. Det kan være nyttig for adopsjonsorganisasjonene å få tydeliggjort sitt ansvarsområde og skillet mellom adopsjonsmyndighetene og organisasjonenes ansvar. Adopsjonslovutvalget mener at det vil gi bedre struktur i regelverket dersom loven oppstiller det klare utgangspunkt, nemlig at Bufdir er sentralmyndighet. Bufdir har dermed ansvar for at pliktene som springer ut fra Haagkonvensjonen blir oppfylt og etterlevd. Videre foreslår utvalget en forskriftshjemmel for delegering av bestemte deler av ansvaret til adopsjonsforeningene som følger av Haagkonvensjonen. Adopsjonsorganisasjonene må utføre de oppgaver som er nødvendige for å kunne drive med adopsjonsformidling, uavhengig av om det fremgår direkte av loven eller ikke. Videre er det internasjonale adopsjonsbildet i endring, og utvalget vil nødvendig lovfaste ansvarsområder som stadig blir utdatert og må oppdateres.

Etter dagens gjeldende rett skal en adopsjonsforening ha ansvar for:

- Utstede formidlingsbekreftelse
- Bistå alle søkere som har forhåndssamtykke
- Gi veiledning og informasjon underveis i prosessen
- Besørge oversettelser, legalisering av underskrifter/dokumenter og utsendelse av dokumenter til utlandet
- Formidle forespørsel med informasjon om barnet til søkerne, hvis tildelingen er innenfor gitt forhåndssamtykke.
- Utstede erklæring om at artikkel 17 C i Haag-konvensjonen er ivaretatt
- Formidle informasjon om hentereise, domsprosess i utlandet, m.m.
- Oppfølging av søkere i opprinnelseslandene.
- Sende inn utenlandske domsdokumenter til norske myndigheter etter hjemkomst.
- Utsending av oppfølgingsrapporter.

InorAdopt mener i hovedsak at disse oppgavene fremdeles bør ligge til adopsjonsforeningene.

Oppgaver og ansvar ved internasjonal adopsjonsformidling

Hoveutvalget tok til orde for at ansvaret for utredelse av søkerne bør ligge til myndighetene alene. Hoveutvalget var av den oppfatning at når adopsjonsorganisasjonene utstedte en formidlingsbekreftelse gikk de også inn og gjorde i en innledende vurdering av søkerne, det vil si godkjenning av søkerne. Dette mener InorAdopt må bero på en misoppfatning, og dette synspunktet vil bli utdypet senere i avsnittet.

På bakgrunn av Hove utvalgets faseinndeling mente InorAdopt i høringssvaret av 2009 at det var fornuftig å utstede en formidlingsbekreftelse på et senere stadie enn pr. i dag. Inndelingen fulgte da følgende faser:

1: Bufetat klargjør først hvorvidt søkerne fyller grunnleggende krav til alder, helse, boligforhold, økonomi, vandel og ekteskapets varighet, før man eventuelt går i gang med det omfattende arbeidet utarbeidelsen av en sosialrapport er.

2: Adopsjonsforberedende kurs

3: Adopsjonsutvalget foreslår at i fase 3: "vil søker og adopsjonsmyndigheten i samarbeid kartleggersøkers personlige forutsetninger og egnethet for adopsjon. Her vil

også inngå forhold som er utredet i fase 1 ” NOU 18.6.2.

InorAdopt skrev i sitt hørings svar følgende: *«InorAdopt er enig i at det virker hensiktsmessig at fase 3 med utredning av søkerne/utarbeidelse av sosialrapport kan starte opp etter at adopsjonsforening har gitt formidlingsbekreftelse.»*

Adopsjonslovutvalget viderefører ikke Hoveutvalget forslag om faseinndeling, men har kommet til at adopsjonssøkerne må ha forhåndssamtykke til internasjonal adopsjon før de kan kreve formidlingsbekreftelse fra adopsjonsorganisasjonene. En slik ordning vil, ifølge Adopsjonslovutvalget, klargjøre at ansvaret for utredning og godkjenning av søkerne ligger til myndighetene.

InorAdopt vil understreke at foreningene aldri går inn og godkjenner søkere som vurderer å adoptere. Adopsjonsforeningene vurderer kun om forhold angående søkerne sammenfaller med de krav som blir stilt til adoptanter fra det landet søkerne ønsker å adoptere fra (for eksempel ekteskapets lengde, religiøs tilhørighet). Dersom søkerne ønsker å adoptere søsken vil adopsjonsforeningen kun opplyse hvilke land hvor søskenadopsjon kan være mulig fra. Foreningene går aldri inn å vurderer søkernes egnethet for adopsjon verken i forhold til alder på det kommende barnet, eller om de har egenskaper som tilsier at en søskenadopsjon kan være aktuelt. Denne vurderingen og en eventuell godkjenning har alltid vært foretatt av adopsjonsmyndighetene.

I etterkant av hørings svar gitt i 2009 har InorAdopt inngått samarbeid med flere nye samarbeidsland, blant annet Kenya og Taiwan. Begge disse land har krav til søkerne, utover de krav som norske myndigheter stiller, som må beskrives og utdypes i sosialrapporten. Dersom søkere som ønsker å adoptere fra ett av disse landene allerede har en ferdig sosialrapport fra Bufetat når de kontakter InorAdopt, må de tilbake til Bufetat for å få disse kravene omtalt i sosialrapporten. Dette vil medføre en unødvendig lengre behandlings- og godkjenningsprosess for søkerne, og kreve ekstra arbeid for Bufetats utredere.

Dersom tenkt faseinndelingen av 2009 ikke videreføres kan ikke InorAdopt se at det vil være hensiktsmessig og ønskelig å avvende utstedelse av formidlingsbekreftelse, men at en slik formidlingsbekreftelse må utstedes i starten av adopsjonsprosessen. Dette samsvarer for øvrig med Bufdirs høringsuttalelse av 25. mai 2010.

I høringsuttalelse fra Bufetat region Øst datert 28. april 2010 argumenteres det for at det bør innføres restriksjoner i utstedelse av antall formidlingsbekreftelser gitt av adopsjonsforeningene, da regionen mener *«at disse ofte ikke er realistiske hva angår adopsjonsland, alder på barn og/eller mulighet for å gjennomføre en adopsjon innen gjeldende godkjenningsperiode. Videre at dagens godkjenningsordning har ført til at mange adoptivsøkere står i en meget krevende situasjon. Nåværende ordning med et ubegrenset og urealistisk stort antall adopsjonsformidlinger fra de tre formidlingsinstanser, bør vurderes i lys av dagens realiteter. Region øst mener det kan være behov for å vurdere restriksjoner av antall formidlingsbekreftelser. Det foreslås at aktuell godkjenningsordning endres slik at søkerne blir ivaretatt på en bedre måte enn i dag.»* InorAdopt ønsker å gi tilbakemelding på dette synspunktet. Adopsjonsforeningene tilpasser alltid antall gitte formidlingsbekreftelser til hvordan adopsjonssamarbeidet forløper til enhver tid med våre samarbeidsland og baserer vurderingene på hvordan forholdene er i utlandet. Det vil selvsagt aldri være mulig å forutsi politiske endringer

som kan medføre endringer i andre lands adopsjonslovverk og utøvelse, noe som igjen kan medføre midlertidig stans eller forsinkelser/ventetid (jamfør situasjonen som har oppstått når det gjelder ventetid i Kina). Adopsjonsforeningene vil imidlertid alltid ha førstehåndskunnskap om endringen og vil kunne endre praksis ved behov. Dersom det viser seg at endringer i landet kan medføre lengre ventetid, innføres det blant annet venteliste for søkere som kun ser for seg at adopsjon fra et spesifikt land er eneste alternativ, for å begrense/regulere antall søkere. Bufdir har for øvrig satt begrensning på formidlingstillatelse for nye samarbeidsland, ved at vi kun kan ha inntil 10 søknader i landet. Dette er selvsagt allerede med på å begrense antall forhåndsamtykker som kan utstedes fra adopsjonsforeningene. Samarbeidslandene opererer for øvrig også svært forskjellig når det gjelder tildelinger til søkerne. Enkelte land har et «køsystem» for søkere, noe som kan gjøre ventetiden noenlunde forutsigbar for den enkelte familie. Andre land tildeler barn etter andre kriterier og har stort fokus på å finne de helt rette foreldre til de barna som er frigitt for adopsjon. Her kan søkere oppleve variasjon i ventetid da søkere kan matches til et konkret barn uten at myndighetene legger vekt på hvor lenge søkerne har ventet på adopsjon. Adopsjonsforeningene har hele tiden fokus på å finne den riktige balansen i forholdet antall utstedte formidlingsbekreftelser og lengden på ventetid for familiene, basert på kunnskapen vi har om våre samarbeidsland. I land hvor det opereres med «køsystem» for søkerne må adopsjonsforeningene vurdere antall utgitte formidlingsbekreftelser i samsvar med alle andre land som adopterer barn fra samme giverland. En stopp i antall gitte formidlingsbekreftelser til et konkret samarbeidsland i 2015, vil ha konsekvenser for antall adopsjoner tre år fram i tid. InorAdopt kan ikke se at kunnskapen om foreningenes langsiktige arbeid i samarbeidslandene kan ivaretas hos Bufetat region Øst, og er av den klare oppfatning av at det er adopsjonsforeningene som bør ha ansvar for å vurdere antall formidlingsbekreftelser.

En annen uheldig konsekvens av å innføre en ordning med at forhåndssamtykke må foreligge før formidlingsbekreftelse kan gis, vil kunne føre til at søkere utsetter kontakt med organisasjonene. Alle land stiller ulike krav til adoptivsøkere. Dersom søkerne venter med å kontakte adopsjonsforeningene til etter godkjenning fra Bufetat kan de i verste fall også oppleve at det ikke finnes aktuelt land de oppfyller kravene til, og at hele utredningsprosessen dermed har vært forgyves.

Haagkonvensjonen artikkel 17 c

Adopsjonslovutvalget foreslår at Bufdir skal vurdere alle tildelinger av barn bosatt i utlandet, samt utstede artikkel 17 c. InorAdopt støtter ikke Adopsjonsutvalgets forslag, se vår argumentasjon under kapittel 18.

Oppfølgingsrapporter

Adopsjonslovutvalget foreslår at det fastsettes i adopsjonsloven at Bufetat har det overordnede ansvaret for oppfølgingsrapporter. Ansvaret for gjennomføringen kan delegeres til Bufetat, og Adopsjonslovutvalget foreslår at Bufetat får hjemmel i adopsjonsloven til å innhente opplysninger fra kommunale instanser som er nødvendig for å utarbeide oppfølgingsrapporter. Adopsjonslovutvalget foreslår at plikten strekker seg til tre år etter hjemkomst, men at det ikke er noe i veien for at norske myndigheter bistår adoptivfamilien med oppfølgingsrapporter over et lengre tidsrom. Videre foreslår utvalget å lovfeste at adoptivbarnets bostedskommune på anmodning skal bistå Bufetat med utarbeidelsen av oppfølgingsrapporter. Det er naturlig at kommunen legger denne oppgaven til helsestasjonen.

Oppfølgingsrapportene er en del av opprinnelseslandenes kontrollfunksjon overfor Norge for å se hvordan barna vokser og utvikler seg i sin nye familie. Dersom rapportene uteblir kan adopsjonssamarbeidet skades og i ytterste konsekvens medføre stopp i adopsjoner. Ved at det lovfestes i adopsjonsloven hvilken instans som har ansvaret for oppfølgingsrapportene, kan kravet fra utenlandske myndigheter om nødvendig rapportering bedre ivaretas.

InorAdopt støtter adopsjonslovutvalget i å lovfeste ansvaret for oppfølgingsrapporter. Dette samsvarer godt med intensjonen i Haagkonvensjonen artikkel 9c.

Driftstillatelse og formidlingstillatelse

I forslaget til ny lovtekst synliggjør utvalget at en organisasjon som skal drive med adopsjonsformidling både må ha tillatelse til å drive med adopsjonsformidling, og tillatelse til å drive med formidling fra det enkelte land, ved å lovregulere tillatelsene i to separate paragrafer. Begge typer tillatelse skal være tidsbegrenset, og formidlingstillatelsen skal angi hvilken eller hvilke land den gjelder for. Dersom søknad om drifts- eller formidlingstillatelse blir avslått, eller Bufdir stiller forutsetninger som organisasjonen finner tyngende, kan vedtaket påklages til departementet. InorAdopt støtter forslaget.

Driftsstøtte

Adopsjonslovutvalget foreslår ingen lovendringer når det gjelder adopsjonsorganisasjonenes driftsstøtte, men minner om at det fremgår av Guide to Good Practice 2008 at Norge er forpliktet til å sikre at adopsjonsorganisasjonene har tilstrekkelig med ressurser til å utføre sine oppgaver, jf. avsnitt 118. Videre viser utvalget til avsnitt 133 som betegner det som «bad practice» å basere subsidier til adopsjonsorganisasjonene på antall søkere eller gjennomførte adopsjoner. Driftsstøtten bør beregnes ut fra adopsjonsorganisasjonenes oppgavemengde og ansvarsområder. InorAdopt deler oppfatningen som poengteres i Guide to good practice at driftsstøtten må sees i sammenheng med nedgang i adopsjonstall og økte kostnader for adoptantene, ikke ut fra antall gjennomførte adopsjoner slik tilskuddsordningen praktiseres i dag. Det er viktig at adopsjon ikke er forbeholdt søkere med god økonomi, og at søkere som hadde vært godt egnede foreldre ikke kan adoptere fordi de ikke har økonomisk mulighet til det.

Økt driftsstøtte til adopsjonsorganisasjonene er etter InorAdopts mening nødvendig for å rette opp en situasjon som har fått utvikle seg over tid, og som har satt adopsjonsorganisasjonene i Norge i en presset økonomisk situasjon. Adopsjonsorganisasjonene må ha mulighet til å bygge seg opp en sunn økonomi som tåler konjunktursvingninger og endringer i valutakursene. Driftsstøtten bør knyttes til ansvar og funksjoner, og bør reguleres jevnlig.

Gebyrer

Adopsjonslovutvalget er enig med Hoveutvalget i at adopsjonsorganisasjonene bør kunne bygge seg opp en økonomi/reguleringsfond som ikke er sårbar for konjunktursvingninger eller endringer i valutakurser og at slike reguleringsfond bør være store nok til også å sikre en eventuell avvikling av driften i ordnede former. Utvalget oppfordrer departementet til å tilføye kravet om avviklings- og reguleringsfond for dette formålet i forskrift. Etter Adopsjonslovutvalgets syn bør adopsjonsorganisasjonene kunne beholde solidaritetsprinsippet i måten å fordele utgiftene på. Prinsippet fører til at de økonomiske elementene kommer i bakgrunnen. Både tilsynsmyndigheten og adopsjonssøkerne må dermed ha mulighet til å få innsyn i hvilke utgifter som knytter seg til adopsjon fra det

enkelte land. InorAdopt er enig i dette.

Annet

Adopsjonslovutvalget er enig i at myndighetene bør utarbeide retningslinjer om hvilke kostnader som skal regnes for adopsjonskostnader og hvilke kostnader som må finansieres utenom obligatoriske bidrag fra adopsjonssøkerne. Retningslinjene må bygge på og være i tråd med Haagkonvensjonen, Guide to good practice 2008 og 2012 og spesialkommisjonens anbefalinger. Etter utvalgets syn bør det likevel være mulig for Bufdir å gi retningslinjer som gir grunnlag for en konsekvent praksis og håndheving blant norske adopsjonsorganisasjoner. InorAdopt er enig i dette.

Selv om de økonomiske spørsmålene ved internasjonal adopsjon er kompliserte, og uten én enkel løsning, er det etter Adopsjonslovutvalgets syn et minimum at adopsjonsloven uttrykkelig lovfester et forbud mot å gi vederlag eller annen motytelse i forbindelse med adopsjon. Som det følger av Haagkonvensjonen artikkel 32 er det bare kostnader og utgifter, herunder rimelige honorarer for faglig bistand fra personer som har hatt befatning med adopsjonene, som kan betales eller forlanges. Adopsjonslovutvalget foreslår at strafflegging av overtredelse av forbudene i adopsjonsloven samles i en egen bestemmelse i adopsjonsloven. InorAdopt støtter dette synspunktet.

Bufdirs fremgangsmåte for hvordan det vil utføre tilsynet bør fortsatt i stor grad være opp til Bufdir selv. Adopsjonslovutvalget viser til Guide to Good Practice 2012 og understreker at sentralmyndighetens tilsyn og kontroll i utstrakt grad fortsatt bør bære preg av samarbeid, dialog og felles kontaktflater med adopsjonsorganisasjonene. I Guide to Good Practice 2012 blir de obligatoriske prosedyrene for godkjenning og tilsyn av adopsjonsorganisasjoner regnet som et banebrytende initiativ, og et av konvensjonens viktigste virkemidler mot bortføring av og menneskehandel med barn. InorAdopt støtter dette.

Adopsjonslovutvalgets forslag til ny bestemmelse stiller ikke krav om at Bufdir først må gi pålegg om å rette på forhold før den trekker drifts- eller formidlingstillatelsen tilbake, eller at det utelukkende er brudd på pålegg som kan føre til tap av tillatelsene. Utvalget er enig med departementet i at formidling av barn fra utlandet er en type virksomhet som stiller høye krav til organisasjonenes etiske standard. Brudd på lov, forskrift eller vilkår for godkjenningen eller formidlingstillatelsen, kan være av en så alvorlig karakter at virksomheten må stoppes umiddelbart (Ot.prp. nr. 63 (1997–98) s. 28).

Adopsjonslovutvalget påpeker likevel at de lovfaste kravene til saksbehandlingen som følger av forvaltningsloven, og de domstolsskapte normene om kravene til innholdet av avgjørelsen (formålmessighet, krav til det faktiske grunnlaget m.v.) uansett gjelder ved Bufdirs myndighetsutøvelse. InorAdopt er enig i dette.

Kapittel 18

Myndighetenes ansvarsområde og saksgangen ved internasjonal adopsjon

Adopsjonslovutvalget skriver i NOU 2014:9 at Bufetat region ved godkjenning av søkerne fører opp den aldersramme som fremkommer i formidlingsbekreftelsen fra adopsjonsorganisasjonen. De skriver videre at adopsjonsorganisasjonen og søkerne dermed har mer innvirkning på rammene for forhåndssamtykke enn

rundskrivet legger opp til.

Som nevnt i vårt hørings svar under kapitel 17 foretar InorAdopt ingen godkjenning av søkerne. Det land som fremkommer i formidlingsbekreftelsen er det land søkerne ønsker å adoptere fra. InorAdopt gir søkerne informasjon om våre samarbeidsland, og sjekker kun ut at søkerne oppfyller det enkelte lands spesifikke krav. Når det gjelder anbefaling av aldersramme varierer dette noe fra land til land. I noen land krever landets myndigheter at alle søkere som ønsker å adoptere fra dette landet må ha godkjenning for aldersramme 0-5 år, mens det i andre land er noe rom for å velge alder. I de tilfeller der valg av aldersramme er mulig er det søkerens ønsker i forhold til alder som påføres formidlingsbekreftelsen. InorAdopt foretar aldri noen vurdering av hvorvidt søkerne kvalifiserer for en bestemt aldersramme, dette ansvar overlates i henhold til lovverket til utredende instans.

InorAdopt har flere ganger erfart at Bufetat ikke har vurdert søkere som egnet for aldersrammen 0-5 år, som har vært aldersramme på formidlingsbekreftelsen. Dette har primært gjeldt Ungarn, hvor denne aldersrammen er en forutsetning for å kunne adoptere. I de tilfeller har noen søkere anket og fått gjennomslag, andre har byttet til et land hvor de kan ha en lavere aldersramme (0-3 år). Dette viser at Bufetat tar en selvstendig vurdering av søkerens egnethet og ikke kun fører opp den aldersramme adopsjonsorganisasjonen har foreslått.

Forslag til ny saksgang

Bufetat regionene overtok utredningsansvaret av adoptivsøkere fra kommunene den 01.02.15. Etter InorAdopt`s vurdering vil det dermed være naturlig at Bufetat også får en større rolle med å informere nye søkere om adopsjonsprosessen i Norge. Bufetat vil etter hvert opparbeide spesialkompetanse på utredningsarbeidet, og vil kunne svare søkerne på spørsmål om den norske utredningsprosessen.

Henvendelsene InorAdopt mottar omhandler primært ikke den norske søknadsprosessen, men spørsmål knyttet til våre samarbeidsland. Søkere ønsker informasjon om hvilke krav de ulike land stiller til søkerne, adopsjonsprosess i de ulike land, ventetid, bakgrunn og alder på barn, etc. Dette er informasjon som varierer fra land til land, og som kontinuerlig endrer seg. Den mest utfyllende og oppdaterte informasjon om det enkelte land er det derfor saksbehandler på det aktuelle land som kan gi.

InorAdopt vurderer det ikke som realistisk at Bufetat skal holde seg orientert og oppdatert på alle de samarbeidsland de tre norske adopsjonsorganisasjonene samarbeider med. Det vil av praktiske årsaker dermed ikke være mulig for Bufetat å veilede søkerne i forhold til hvilke land de kan adoptere fra. All informasjon som omhandler samarbeidsland bør derfor komme fra adopsjonsorganisasjonene. En videre utredning og veiledning av Bufetat vil vise om familien kan godkjennes med bakgrunn av søkerens ønsker og forutsetninger. InorAdopt vurderer det derfor slik at Bufetat ikke vil komme til å ha noen større rolle som informasjonsgiver når det gjelder samarbeidsland enn det kommunene har hatt frem til 01.02.2015.

Forhåndssamtykkets godkjenningsrammer

Adopsjonslovutvalget foreslår at alle søkere som godkjennes får forhåndssamtykke for aldersgruppen 0-5 år, inkludert ett søskenpar under fem år. I dag er det slik at noen får godkjenning 0-3, noen 0-4 og noen 0-5 år. Dersom søkerne har yngre barn fra før kan søkerne få en godkjenning for et barn som er født to år etter deres yngste.

Bakgrunnen for at Adopsjonslovutvalget foreslår å gi alle søkere en forhåndsgodkjenning 0-5 år begrunnes med at de egenskapene som adopsjonssøkerne må ha for å adoptere et barn mellom 0 og 3 år, ikke i vesentlig grad bør skille seg fra egenskapene som er nødvendige for adoptivforeldre som adopterer et barn mellom 3 og 5 år.

Adopsjonslovutvalget skriver at en heving av aldersrammen ikke er noe signal om at terskelen for å få forhåndssamtykke skal heves. Adopsjonslovutvalget viser også til den endrede adopsjonssituasjonen de senere år, hvor andelen barn over tre år var 51 % i 2013, sammenliknet med 15 % i 2006. En aldersramme på 0-5 år vil dermed samsvare bedre med den reelle adopsjonssituasjon, samt sikre en effektiv saksbehandling.

I henhold til dagens regelverk er det kun søkere som vurderes som «særlig godt egnet» (jf. Rundskriv Q-1045 s. 28) som får innvilget godkjenning for barn over tre år, samt søsken. Dette begrunnes med at det kan være en mer krevende omsorgsoppgave å adoptere et eldre barn og/eller søsken (Q-28/2015). InorAdopt er ikke uforbeholdent enig i dette synspunktet. Dersom det var slik at alle barn ble eksponert for de samme risikofaktorer, vil tidlig intervensjon, og adopsjon, medføre at det sannsynligvis var mer krevende å adoptere eldre barn. Ethvert barn som adopteres er imidlertid unikt, har en unik historie, og har vært utsatt for ulike risikofaktorer. Til tross for lav alder, kan små barn ha vært eksponert for mange risikofaktorer og dermed være mer utsatt for utfordringer etter adopsjon, sammenliknet med et eldre barn som har blitt eksponert for færre risikofaktorer. I tillegg til risikofaktorer vil barnets personlighet være av betydning for hvordan barnet takler risikofaktorer og utfordringer. Et robust barn vil kunne tåle mer, enn et mer sårbart og sensitivt barn. InorAdopt sin erfaring vedrørende dette støttes i forskning beskrevet i Rapport 2013: 8 fra folkehelseinstituttet, «Alder ved adopsjon og tilstand før adopsjon» s.12. Utfra denne begrunnelse vurderer ikke InorAdopt det som riktig å stille strengere krav til søkere som ønsker å adoptere barn over tre år, enn under tre år. Alle adoptivsøkere bør være godt egnet og forberedt på å adoptere barn som vil trenge særskilt oppfølging og omsorg, uavhengig alder på barnet. InorAdopt støtter derfor Adopsjonslovutvalgets forslag om at det er de samme egenskapene hos adoptivforeldre som er relevante, uavhengig om det er adopsjon av et barn under eller over tre år.

InorAdopt støtter i utgangspunktet Adopsjonslovutvalgets forslag om at alle søkere skal utredes og godkjennes for aldersgruppen 0-5 år, men vi ser også utfordringer knyttet til dette:

- Alder på barn som adopteres på verdensbasis har økt de senere år. Mange søkere er nå åpne for litt eldre barn, men noen ønsker fortsatt ett så lite barn som mulig. Dersom alle norske søkere får en godkjenning på 0-5 år er det en sjanse for at samarbeidsland ikke prioriterer disse søkerne for adopsjon av små barn. Dette fordi det er vanskeligst å plassere de litt eldre barna og at det er mange som søker om små barn.
- Til tross for Adopsjonslovutvalget har skrevet at en økning av aldersrammen til 0-5 år ikke betyr en hevet terskel for å få forhåndsgodkjenning, er InorAdopt bekymret for om dette reelt vil være tilfellet. InorAdopt har flere erfaringer på at søkere ikke får godkjenning for 0-5 år da de ikke vurderes som "særskilt egnet". Dette kan for eksempel være et par uten noen formell kompetanse eller egne barn,

eller enslige søkere. Mange av disse søkerne har i stedet søkt om godkjenning på aldersrammen 0-3 år, og fått dette. InorAdopt stiller spørsmål ved hvorvidt disse familiene i det hele tatt vil få forhåndsgodkjenning dersom det kun er mulig å få godkjenning for 0-5 år. Dersom aldersendringen innføres har man en viktig jobb med å spre informasjon om adopsjon av store barn, samt få tydelig fram at fokus i utredningsfasen bør være søkerens personlige egenskaper.

- I tilfeller hvor søkerne har barn fra før må disse barna være nærmere 7 år før søkerne kan få godkjenning for aldersrammen 0-5 år (på grunn av kravet om minimum to års aldersforskjell, jf. Q-28/2015). InorAdopt vurderer det som uheldig dersom familier pålegges å vente med en adopsjonsprosess av denne grunn.

InorAdopt vurderer det som mest hensiktsmessig at alle søkere i utgangspunktet utredes for aldersgruppen 0-5 år og at dette bør være hovedregel. Vi ser også at dette samsvarer bedre med dagens adopsjonssituasjon. Videre erfarer InorAdopt at stadig flere søkere ønsker og er motivert for å adoptere eldre barn. I de tilfeller hvor søkerne ønsker å adoptere et yngre barn, og dette er mulig i det aktuelle landet, bør søkerne kunne få en aldersramme for barn i alderen 0-3 år. Dette bør også gjelde i de tilfeller søkerne av ulike grunner ikke skulle bli vurdert som aktuelle for adopsjon av barn over tre år.

InorAdopt foreslår dermed at følgende tre aldersrammer bør praktiseres:

- 0-3 år
- 0-5 år
- Født etter (dato to år etter barn som allerede er i familien)

Slik InorAdopt leser Adopsjonslovutvalgets NOU foreslås det at alle søkere får godkjenning for ett barn 0-5 år, inkludert ett søskenpar under 5 år. I selve lovteksten har imidlertid Adopsjonslovutvalget foreslått følgende formulering: «*En søker kan gis forhåndssamtykke til adopsjon av ett barn eller ett søskenpar mellom 0 og 5 år*». Her skilles det altså, slik at man enten får godkjenning for ett barn eller ett søskenpar, slik teksten i selve vitnerklæringen gjerne er formulert. Etter InorAdopt sin vurdering er det litt uklart hva Adopsjonslovutvalget foreslår, og hvorvidt søkerne får godkjenning for ett barn eller søsken, eller begge typer. InorAdopt støtter ikke det første alternativet, hvor alle søkere skal få godkjenning også for søsken. Dette begrunnes med følgende:

- Mange søkere synes det er nok å adoptere ett barn av gangen og er ikke klar for å påta seg en søskentildeling. Det vil være feil for både barn og foreldre om disse tildeles søskenpar. I flere av våre samarbeidsland er det mangel på søkere som kan adoptere søsken, og de fleste søkere som har en søskengodkjenning får derfor tildelt søsken. Det er derfor viktig at søkere som har søskengodkjenning er forberedt på, og motiverte til, å adoptere søsken.
- På samme måte som ved å høyne aldersrammen er InorAdopt redd for at man ved å innføre obligatorisk søskengodkjenning vil heve terskelen for å få innvilget forhåndsgodkjenning.
- I flere samarbeidsland er det ikke aktuelt med søskenadopsjon.

I selve lovteksten fremgår det at søkere godkjennes enten for ett barn eller søsken. Slik praksis er i dag er det vanlig at søkere som får søskengodkjenning også får godkjenning for ett barn, og således kan få tildelt enten ett barn eller søsken. InorAdopt ser ingen utfordringer relatert til denne praksis og vurderer det som riktig at søkere med søskengodkjenning fortsatt kan ha godkjenning for enten «ett barn eller søsken».

Bufdir skal vurdere alle tildelinger og utstede artikkel 17c

Adopsjonslovutvalget foreslår at Bufdir skal vurdere alle tildelinger og overta ansvaret for å utstede artikkel 17c.

Per i dag er det adopsjonsorganisasjonene som mottar og vurderer alle tildelinger og utsteder artikkel 17 c. Etter InorAdopt sin oppfatning er dette den beste og mest effektive måten å utføre dette arbeidet på.

InorAdopt mener at det arbeid som utføres i vår organisasjon er foretatt på et høyt faglig grunnlag. Etter å ha mottatt dokumenter på barn ved tildeling, gjennomgås de individuelt av minst tre saksbehandlere med relevant barnefaglig kompetanse. Det foretas deretter en samlet vurdering på om tildelingen omhandler et barn med behov for spesiell støtte, eller om det faller under det man vurderer som en ordinær tildeling. Adopsjonslovutvalget skriver i 18.5.5 at de ikke har inntrykk av at det med dagens situasjon er problemer knyttet til om en sak skal fremlegges for faglig utvalg eller ikke. InorAdopt kan bekrefte at dersom våre saksbehandlere finner at det kan herske den minste tvil om barnets situasjon, forelegges saken for en av to leger vi samarbeider med. Dersom det etter denne avklaringen fortsatt er rom for tvil kontakter vi Faglig utvalg sitt sekretariat for å be om en vurdering.

Vurderingen av om tildelingen gjelder et barn som har behov for spesiell støtte får hovedprioritet og avklaringene foretas raskt, og senest innen ett par dager. InorAdopt strekker seg meget langt for å få avklart dette så raskt som mulig da barnet har allerede ventet lenge før det er frigitt for internasjonal adopsjon og vi vurderer det som riktig å ikke forlenge denne prosessen ytterligere. Et svært viktig moment er at de ulike samarbeidsland har ulike frister på hvor lang tid adoptivforeldrene har for å takke ja eller nei til tildelingen. InorAdopt har samarbeidsland hvor myndighetene i landet krever tilbakemelding innen en uke. InorAdopt frykter det kan bli vanskelig å overholde denne fristen dersom Bufdir skal vurdere tildelingen av barnet. I tillegg til Bufdir sin eventuelle saksbehandlingstid, må søkerne også få tilstrekkelig med tid til å rekke å konsultere medisinsk og faglig kompetanse. InorAdopt stiller spørsmål ved hvordan det praktisk kan gjennomføres at Bufdir eventuelt skal gjennomgå alle tildelinger. Av hensyn til personvernet bør dokumentene sendes per rekommandert post, noe som vil ta flere dager. Videre må Bufdir i tillegg til barnets dokumenter, også ha familiens dokumenter for å kunne vurdere om tildelingen er i tråd med søkerens forhåndsgodkjenning og ønsker.

InorAdopt har erfart at behandling av våre henvendelser og søknad om akkreditering av nye land har tatt lang tid på grunn av manglende kapasitet hos Bufdir. Vi frykter at ved å tilføre enheten ekstra oppgaver vil dette forlenge den generelle saksbehandlingstiden ved våre henvendelser. InorAdopt er bekymret over at det samme kan bli tilfellet dersom Bufdir skal vurdere tildelingene. Konsekvensen av at Bufdir eventuelt bruker for lang tid på vurderingene vil bli at Norge vurderes som et mindre attraktivt samarbeidsland og at andre land blir foretrukket som samarbeidspartnere innen internasjonal adopsjon. Dersom tidsfristen for tilbakemelding på tildelinger ikke overholdes, vil man kunne oppleve at tildelinger blir trukket tilbake. Alle de land InorAdopt samarbeider med er imidlertid klar over at dersom det er forhold som tilsier at barnet vurderes til å ha «behov for spesiell støtte» vil saken måtte presenteres for Faglig Utvalg. I slike

konkrete tilfeller gis det aksept for utvidelse av tidsfristen.

I sin høringsuttalelse av 25. mai 2010 påpeker Bufdir at det må tas hensyn til at utstedelse av artikkel 17 c ikke bør være unødig byråkratisk og tidkrevende. InorAdopt frykter at det er nettopp det som kan bli realiteten dersom Bufdir overtar ansvaret. Vi er bekymret for at dette kan få konsekvenser for eksisterende samarbeid med ulike land, samt stenge muligheten for utvikling av nye samarbeidsland. InorAdopt ber derfor om at adopsjonsorganisasjonene får opprettholde den delegerede fullmakt til å utstede artikkel 17c.

Adopsjonslovutvalget skriver at Bufdir ved å vurdere tildelingene kan holde seg oppdatert på det internasjonale adopsjonsbildet og opprettholde en utstrakt kontakt med adopsjonsorganisasjonene. Etter InorAdopt sin vurdering har vi allerede en meget god informasjonsflyt og tett samarbeid med Bufdir. Det avholdes jevnlig samarbeidsmøter og det er hyppig kontakt også på annet vis. Man har telefon/mail-kontakt ved behov, krav om rapportering dersom det skjer endringer i et samarbeidsland, tilsynsmøter, m.m

Tildeling av barn med behov for spesiell støtte – spesielle tildelinger

Barn skal ikke diskrimineres ut fra alder eller helsestatus dersom de er aktuelle for internasjonal adopsjon. Dette er i samsvar med "Guide to Good Practice" fra Haag-sekretariatet. Det er derfor viktig å legge forholdene i Norge til rette for at flere barn innenfor denne kategorien kan få gode foreldre i Norge.

Adopsjonslovutvalget foreslår at adopsjon av barn som har behov for spesiell støtte skal behandles av et rådgivende organ i Bufdir. Dette organet skal ikke ha vedtaks- eller avgjørelsesmyndighet, men skal gi tilrådninger til Bufdir.

Adopsjonslovutvalget skriver at det rådgivende organet bør bestå av minst tre personer med høy barnefaglig kompetanse og med adopsjonsfaglig bakgrunn.

InorAdopt synes det er positivt at det er personer med barnefaglig kompetanse og adopsjonsfaglig bakgrunn som skal vurdere adopsjoner av barn med behov for spesiell støtte. InorAdopt stiller imidlertid spørsmål ved hvorfor ikke dette kompetente rådgivende organet med spesifikk fagkompetanse og relevant erfaring kan fatte endelig avgjørelse i saken, slik Faglig Utvalg gjør i dag. Det å overlate avgjørelsen til Bufdir, etter en tilråding i det rådgivende organet, vurderes kun som en formalitet, som vil kreve unødig tid- og ressursbruk.

InorAdopt vil be om endring fra «bør» til «skal» når det gjelder det rådgivende organets sammensetning, med hensyn til antall medlemmer og deres faglige kompetanse.

Adopsjonslovutvalget skriver at det bør utarbeides rammer for om barn skal regnes for å ha behov for spesiell støtte eller ikke. InorAdopt har sammen med de to andre adopsjonsorganisasjonene flere ganger bedt om dette fra Faglig Utvalg. InorAdopt ser det er utfordringer med å fastsette slike retningslinjer, men hadde sett det som svært nyttig dersom dette hadde latt seg gjøre. Dette ville gitt søkerne et mer realistisk bilde av den kommende adopsjonsprosess, og antakelig vært et godt arbeidsredskap for de som skal vurdere tildelingene.

InorAdopt støtter forslaget om at avslag på adopsjon av et barn med behov for spesiell støtte ikke kan påklages.

I Adopsjonslovutvalget sitt lovforslag står det at ”det skal mye til for at Bufdir kan nekte å godkjenne en tildeling som ikke gjelder et barn med behov for spesiell støtte”. Det vises til at dette kan være tilfellet dersom for eksempel forhold på søkerens side er endret. Slik InorAdopt oppfatter det foreslåtte regelverk, skal Bufdir vurdere selve tildelingen, ikke hvorvidt familien fortsatt oppfyller krav til godkjenning. Vi stiller oss derfor uforstående til at Bufdir kan nekte tildelingen grunnet familiens situasjon. Vi minner om at familiene selv er ansvarlige for å melde fra om endringer i sin situasjon til Bufetat.

Kapitel 20

Spesielle saksbehandlingsregler for adopsjonssaker

InorAdopt støtter ikke Adopsjonslovutvalget sitt forslag om at alle tildelinger skal vurderes av Bufdir. Se argumentasjon vedrørende dette i kapittel 18.

InorAdopt vil påpeke at det ikke er en selvfølge i alle våre samarbeidsland at søkere som eventuelt måtte bli avslått for en tildeling av direktoratet vil bli tilbakeført i køsystemet i samarbeidslandet. Dersom myndighetene i det aktuelle samarbeidsland har vurdert det til at tildelingen som er blitt gjort er innenfor de rammene de mener at søkere må kunne akseptere, kan de i verste fall beslutte at søkerne ikke kan stå på dette landet videre. Det stiller seg imidlertid annerledes dersom et organ tilsvarende Faglig Utvalg kommer til denne konklusjonen, og søkerne vil da trolig ha større mulighet til å få lov til å beholde sin søknad om adopsjon i samarbeidslandet.

InorAdopt ønsker at dagens ordning opprettholdes, hvor foreningene, eventuelt i samråd med leger og sekretariatet i Faglig Utvalg, foretar en vurdering på om saken gjelder et barn med behov for spesiell støtte eller ikke.

Adopsjonslovutvalget foreslås at det ikke skal lovfestes noen tidsfrist for Bufetat sin utredning av adoptivsøkere. InorAdopt støtter ikke dette forslaget. Vi viser til vårt hørings svar på «Forslag til forskrift om adopsjon av barn fra utlandet», datert 26. november 2014:

«For å sikre likhet i saksbehandlingstiden vurderer InorAdopt det derfor som nødvendig å innføre en maksimum behandlingstid for utredningsprosessen i Bufetat. Dette vil også gjøre prosessen for søkerne mer forutsigbar, og de vi kunne planlegge deltakelse på adopsjonsforberedende kurs innenfor saksbehandlingstiden. (.....)Totalt for utredning og vedtaksbeslutning foreslås derfor en maksimum tidsramme på ni måneder etter at søknad er sendt til Bufetat. Søkerne vil da kunne være klare for å sende dokumenter til det aktuelle adopsjonsland senest ett år etter de startet opp med søknad i Norge».

InorAdopt er fremdeles av den oppfatning at det bør innføres en maksimum tidsramme for utredningsarbeidet/vedtaksbeslutning på inntil 9 måneder, etter at adoptivsøkerne har sendt søknad til Bufetat.

Adopsjonslovutvalget foreslår heller ikke å innføre noen frist for Bufdir sin vurdering av tildelingene. Flere samarbeidsland har kort frist for når familiene må å gi et skriftlig svar

på om de aksepterer tildelingen de har mottatt, og denne fristen vil bli vanskelig å overholde dersom vurderingene trekker ut i tid. I tillegg er det viktig at barna som blir tildelt ikke mister dyrebar tid. Dersom barnet ikke er aktuelt for en norsk familie er det viktig å få avklart dette så raskt som mulig, slik at det kan vurderes som aktuelt for en annen familie i et annet land. Som nevnt tidligere er InorAdopt også bekymret for at en eventuell forsinkelse i tildelingsprosessen vil kunne føre til at norske søkere nedprioriteres i land hvor det ikke tildeles etter kø-prinsippet. På bakgrunn av dette foreslår InorAdopt at det settes en saksbehandlingsfrist for vurderingsarbeidet til 2 dager. En vil da sikre at også familiene får tilstrekkelig med tid til å grundig gå gjennom barnets rapporter og eventuelt konsultere fagfolk, tid til forsendelse av rekommanderte postforsendelser, før tilbakemelding til samarbeidslandet må gis.

Dersom en tildeling gjelder et barn med behov for spesiell støtte må saken fremlegges for at Rådgivende organet. Adopsjonslovutvalget foreslår heller ikke her noen tidsfrist for saksbehandlingen. InorAdopt er uenig i dette og vurderer det som viktig at det lovfestes en frist for dette arbeidet. InorAdopt ønsker hyppigere møtefrekvens hos Faglig Utvalg, og vi kjenner til saker hvor norske søkere ikke er blitt foretrukket da det er mer gunstig for samarbeidslandene å velge land som fortløpende kan vurdere tildelinger av barn med behov for spesiell støtte. I likhet med ordinære tildelinger vil det også her være viktig med en rask avklaring av hensyn til barnets beste. Dersom barnet ikke blir aktuelt for en norsk familie er det viktig at det norske systemet ikke forsinket barnets muligheter for å få en ny adoptivfamilie i et annet land. For adoptivforeldrene er det også en stor påkjenning å leve lenge i uvisshet for hvorvidt de godkjennes som foreldre til et konkret barn.

InorAdopt foreslår at det settes en saksbehandlingsfrist for utføringen av vurderingsarbeidet av spesielle tildelinger på maksimum 30 dager fra tildelingen har funnet sted.

InorAdopt har forståelse for at det kan forekomme tilfeller hvor det må innvilges unntak fra nevnte tidsfrister. Dette gjelder for eksempel i saker hvor det er behov for å innhente ytterligere informasjon om barnet.

Kapittel 21

Innsyn i anonyme adopsjonssaker og adoptivbarns rett til opplysninger

Innholdet i innsynsretten til den adopterte

InorAdopt støtter ikke forslaget om at barn fra fylte 15 år har rett til å få innsyn i opplysninger om sin biologiske familie. Det kan finnes opplysninger i adopsjonsdokumenter som er av en slik karakter at det er en fordel å være fylt 18 år, og dermed være mer moden, før man får kjennskap til dette.

Utvidet adgang for innsyn

InorAdopt er enig i at det er den adopterte selv som bør bestemme om det ønskes kontakt med opprinnelig slekt eller ikke. Forslaget om at adoptertes barn kan få innsyn i hvem de opprinnelige foreldrene er dersom den adopterte er død, støttes av InorAdopt. Utover dette mener vi at det ikke bør være andre enn den adopterte og etterkommere i rett nedstigende linje som har innsyn i adopsjonsdokumentene.

Varsel til den adopterte ved ønske om kontakt

I følge dagens ordning er det ikke tillatt å varsle søkere dersom biologisk familie har henvendt seg til norske myndigheter for å få kontakt med det adopterte barnet. Dette vil imidlertid det adopterte barnet bli informert om dersom det ber om innsyn i sine dokumenter etter fylte 18 år. InorAdopt er enig med Adopsjonslovutvalget i at det er forskjell på å formidle kontakt, og informere den adopterte om at det er noen fra opprinnelseslandet som ønsker kontakt. Det er likevel viktig, som Adopsjonslovutvalget skriver, at henvendelsen skjer på en måte som ikke oppleves pressende på den adopterte.

InorAdopt støtter forslaget om at det kan sendes ut varsel til det adopterte barnet når det er fylt 18 år, dersom det er kommet henvendelse fra biologisk familie i opprinnelseslandet. Det er viktig at det i dette varselet presiseres at det er opp til den adopterte selv om han/hun ønsker kontakt, og at det er fullt mulig å velge å forbli anonym for sin biologiske familie.

Informasjonsskriv til adoptivbarnet når det fyller 18 år

Adopsjonslovutvalget foreslår at det utsendes et informasjonsskriv til adopterte ved fylte 18 år. InorAdopt støtter dette forslaget.

InorAdopt får henvendelser fra adopterte over 18 år som ønsker å finne ut mer om sitt opphav, men som er ukjent med hvordan de går fram for å gjøre dette. Et informasjonsskriv som beskriver adoptertes rettigheter, samt informere om saksgang for søk etter biologisk opphav, vurderes som nyttig. Det er viktig å få fram at adoptertes behov for søk etter opphav varierer veldig, og at skrivet ikke er ment som noe press for de som ikke har dette behovet.

Kapittel 24

Forberedelse av og etterfølgende støtte til adoptivfamilier

Forberedelse av adoptivfamilier

Adopsjonslovutvalget går ikke inn på problemstillinger knyttet til adopsjonsforberedende kurs som nå er tatt stilling til av departementet i forbindelse med utarbeidelse av ny «Forskrift om adopsjon av barn fra utlandet».

InorAdopt er glade for at det i dette forskriftet nå er krav til gjennomført adopsjonsforberedende kurs før forhåndssamtykke utstedes. InorAdopt støtter dette, og vurderer det som svært positivt at dette nå er et formelt krav til adoptivsøkere. InorAdopt har erfaring med at adoptivsøkere som har gjennomført kursene gir gode tilbakemeldinger på at dette var nyttig for dem, og at det kan gjøre søkerne bedre forberedt på eventuelle utfordringer knyttet til en adopsjon.

Oppfølging av adoptivfamilier

InorAdopt støtter Adopsjonslovutvalget sitt forslag om rett til adopsjonsspesifikk oppfølging ved internasjonale adopsjoner og at Bufdir får en sentral rolle i dette arbeidet. Flere av barna som adopteres til Norge fra utlandet har ulike utfordringer som krever spesiell støtte. Barnas alder ved adopsjonstidspunktet har også økt. Dette fører til at behovet for særordnet støtte til adoptivfamiliene er viktig for å sikre at disse familiene får den støtte og hjelp de trenger. Erfaring tilsier at det ikke alltid er tilstrekkelig kunnskap og kompetanse i det lokale hjelpeapparatet når det kommer til de utfordringer og problemstillinger som adoptivfamilier kan møte i etterkant av en internasjonal adopsjon.

InorAdopt har også tidligere uttalt seg om behovet for oppfølging og støtte av adopsjonsfamilier etter at adopsjonen er ferdig gjennomført (jfr. prosjektrapporten «Utredningen av kompetansesenter for adopsjon»).

InorAdopt støtter Adopsjonslovutvalgets forslag om at adopterte og deres familier får lovfestet krav på oppfølging i 3 år etter adopsjonstidspunktet. Oppfølgingen skal gis av rådgivere i regi av Bufdir. InorAdopt er enig med Adopsjonslovutvalget i at rådgiverne må ha faglig erfaring med aktuelle problemstillinger, at de bør være erfarne psykologer/terapeuter og at de bør få opplæring og årlig veiledning av Bufdir. InorAdopt er også enig i at barna og familiene skal kunne få hjelp fra Bufdir sine rådgivere i etterkant av de 3 årene dersom de møter utfordringer knyttet til adopsjonen. InorAdopt støtter også Adopsjonslovutvalget i at reguleringen av antall timer adoptivfamiliene skal ha krav til oppfølging, bør reguleres i forskrift.

InorAdopt støtter følgende utsagn: *"Adopsjonslovutvalget er enig med Hove-utvalget både når det gjelder behovet for et kompetanseløft i barnehager, skoler, helsestasjoner, pedagogisk personale og hjelpeapparatet ellers, og når det gjelder behovet for oppfølging av adoptivbarn og deres familie av personer med særlig kunnskap om adopsjon."* InorAdopt mener at ved å etablere en offentlig støtteordning for adoptivfamilier som adopterer fra utlandet vil man lettere kunne sikre at de familiene som møter på større utfordringer i forbindelse med en adopsjon, får den hjelp og støtte de trenger.

InorAdopt setter pris på at Adopsjonslovutvalget støtter Hove-utvalgets og adopsjonsorganisasjonenes sitt forslag om å bedre oppfølgingen av adoptivfamilier. Dette samsvarer med bestemmelsen i Haagkonvensjonen artikkel 19 om at etteradopsjonsarbeidet er en oppgave som i prinsippet skal tillegges norske myndigheter.

Adopsjonsstøtten

InorAdopt er svært tilfreds med at adopsjonsstøtten nå er økt til 1G. Dette vil etter vår mening være med på å bidra til at det ikke er økonomiske begrensninger hos søkerne som avgjør hvorvidt en familie kan velge å adoptere eller ikke.

Kapittel 25

Virkninger av adopsjon

Prinsippet om rettslig likestilling

Adopsjonslovutvalget mener at adopsjonsloven fortsatt skal lovfeste utgangspunktene om at adoptivbarn er likestilt med egenfødte barn, og at rettsforholdet mellom barnet og de opprinnelige foreldrene faller bort ved adopsjon.

InorAdopt støtter dette forslaget.

Avsluttende kommentarer

InorAdopt setter stor pris på det arbeidet som er foretatt av Adopsjonslovutvalget. Det er ingen tvil om at Adopsjonsutvalget har foretatt en grundig gjennomgang og vurdering av eksisterende praksis ved adopsjon. InorAdopt finner dessuten at lovteksten er lett forståelig, og at selve strukturen og det juridiske språket bra.

InorAdopt har imidlertid, som vårt høringssvar viser, innsigelser til at Adopsjonslovutvalget i sitt forslag har fratatt adopsjonsorganisasjonene flere av de sentrale oppgavene vi i dag besitter:

- Redusert ansvar for å gi søkerne informasjon i starten av prosessen da Bufetat skal tillegges større ansvar her, samt at søkerne først skal få forhåndsgodkjenning, deretter formidlingsbekreftelse.
- Ikke ansvar for å vurdere tildelinger fra våre samarbeidsland da Bufdir skal overta dette ansvaret.
- Ikke utstedelse av artikkel 17 c da Bufdir skal overta dette ansvaret.

På tross av at InorAdopt støtter en rekke av endringene som blir forslått til ny adopsjonslov, er det også flere av forslagene som etter InorAdopt sin oppfatning virker unødvendige byråkratiske, tidkrevende og lite passende til det norske adopsjonssystemet. InorAdopt stiller seg derfor undrende til bakgrunnen for at adopsjonsorganisasjonene fratras oppgaver. Adopsjonsorganisasjonene er de som sitter med førstehåndskunnskap om de land Norge samarbeider med i forhold til adopsjon, og vår påstand er derfor at det er vi som dermed best kan gi oppdatert og reell informasjon til søkerne. Adopsjonsorganisasjonene består av kompetente, erfarne ansatte som fram til nå har foretatt et grundig og etisk forsvarlig arbeid når det gjelder å vurdere tildelinger fra våre samarbeidspartnere. Det vil dermed også være naturlig at adopsjonsorganisasjonene fortsetter dagens praksis med å utstede artikkel 17 c.

InorAdopt sitt fokus er å bidra til at barn som er frigitt til internasjonal adopsjon, får en god og trygg oppvekst hos norske foreldre. Barnas beste er vårt overordnede mål og vi vurderer det som svært viktig at adopsjonsprosessen ikke gjøres mer tidkrevende enn nødvendig. En barndom er kort og tidlig intervensjon bør være målet. InorAdopt ber derfor om at de norske lov- og regelverk er tilpasset barnas behov.

InorAdopt takker for denne anledning til å fremme våre synspunkter og betraktninger, og vi ser fram til oppfølgingen etter høringsuttalelsene.

Med vennlig hilsen

Anita Frydenlund Austdal
Daglig leder

Helge Berge Noraas
Styreleder